Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
HENRIKA SAUGMANDSGAARDA ØE
přednesené dne 18. září 2019 [1]

Věc C-176/18

Club de Variedades Vegetales Protegidas
proti
Adolfu Juanovi Martínez Sanchísovi

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce předložená Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko)]

„Řízení o předběžné otázce – Odrůdová práva Společenství – Nařízení (ES) č. 2100/94 – Článek 13 odst. 2 a 3 – Účinky odrůdových práv – Vícestupňový systém ochrany – Pěstování složek odrůdy a sklizeň jejích plodů – Rozlišení mezi úkony vykonanými na složkách odrůdy a na sklizeném materiálu – Pojem ‚použití složek odrůdy bez souhlasu' – Článek 95 – Prozatímní ochrana"

I. Úvod

1. V žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko) táže Soudního dvora na výklad čl. 13 odst. 2 a 3 nařízení (ES) č. 2100/94 o odrůdových právech Společenství [2].

2. Tato žádost je podána v rámci sporu mezi Club de Variedades Vegetales Protegidas (dále jen „CVVP"), subjektem zmocněným k uplatňování práv držitele odrůdových práv Společenství k odrůdě mandarinkovníku, a vlastníkem zemědělského hospodářství. CVVP tomuto vlastníkovi vytýká, že bez souhlasu držitele odrůdových práv a zaplacení přiměřené náhrady vysadil stromy této chráněné odrůdy, jakož i sklidil jejich plody a uvedl je do oběhu.

3. Předkládající soud se v podstatě snaží zjistit, zda v případě, že zemědělec získal sazenice chráněné odrůdy ze zahradnictví v době mezi oznámením žádosti o odrůdové právo a jeho udělením, je třeba za vysazení těchto sazenic, jakož i za sklizeň a prodej jejich plodů zaplatit šlechtiteli přiměřenou náhradu, jestliže k těmto úkonům dochází během uvedené doby, a získat jeho souhlas, pokud k nim dochází i po udělení odrůdového práva.

1 – Původní jazyk: francouzština.

2 – Nařízení Rady ze dne 27. července 1994 (Úř. věst. 1994, L 227, s. 1; Zvl. vyd. 03/16, s. 390).

II. Právní rámec

A. Nařízení č. 2100/94

4. Článek 5 odst. 2 a 3 nařízení č. 2100/94 stanoví:

„2. ‚Odrůdou' ve smyslu tohoto nařízení se rozumí soubor rostlin uvnitř jediného botanického taxonu nejnižšího známého botanického třídění, který může být, nezávisle na tom, zda zcela splňuje podmínky pro udělení odrůdového práva:

— definován projevem vlastností plynoucích z určitého genotypu nebo určité kombinace genotypů,

— odlišen od jakéhokoli jiného souboru rostlin projevem alespoň jedné z uvedených vlastností,

— považován za jednotku vzhledem ke své schopnosti množit se v nezměněné podobě.

3. Soubor rostlin sestává z celých rostlin nebo z částí rostlin, pokud tyto části mohou vyprodukovat zase celé rostliny; obojí je dále nazýváno ‚složky odrůdy'."

5. Článek 13 odst. 1 až 3 tohoto nařízení stanoví:

„1. Odrůdové právo Společenství má ten účinek, že úkony uvedené v odstavci 2 je oprávněn provádět pouze držitel nebo držitelé odrůdového práva Společenství, dále jen ‚držitel'.

2. Aniž jsou dotčeny články 15 a 16, vyžadují souhlas držitele níže uvedené úkony, pokud jde o složky odrůdy nebo sklizený materiál chráněné odrůdy – obě dále uváděné jako ‚materiál':

a) produkce nebo reprodukce (množení);

b) úprava za účelem množení;

c) nabízení k prodeji;

d) prodej nebo jiné uvedení do oběhu;

e) vývoz ze Společenství;

f) dovoz do Společenství;

g) uschování za některým z účelů uvedených v písmenech a) až f).

Držitel může svůj souhlas učinit závislým na podmínkách a omezeních.

3. Odstavec 2 se použije, pokud jde o sklizený materiál, pouze tehdy, pokud byl získán tím, že složky chráněné odrůdy byly použity bez souhlasu, a pokud držitel ve spojitosti s uvedenými složkami odrůdy neměl dostatek příležitosti uplatnit své právo."

6. V článku 94 tohoto nařízení nadepsaném „Protiprávní jednání" se v odstavci 1 uvádí:

„Kdo:

a) ohledně odrůdy, které bylo uděleno odrůdové právo Společenství, provede úkony uvedené v čl. 13 odst. 2, aniž by k tomu byl oprávněn

[…]

může být držitelem žalován za protiprávní jednání nebo o zaplacení přiměřené náhrady nebo oboje.“

7. Článek 95 tohoto nařízení nadepsaný „Úkony předcházející udělení odrůdového práva Společenství“ stanoví, že „[d]ržitel může žádat na každé osobě, která v době mezi oznámením žádosti o odrůdové právo Společenství a jeho udělením provedla úkon, který by jí byl po to[m]to období na základě odrůdového práva Společenství zakázán, přiměřenou náhradu“.

B. Úmluva UPOV

8. Evropská unie je smluvní stranou Mezinárodní úmluvy na ochranu nových odrůd rostlin [3], jejíž článek 13 nadepsaný „Prozatímní ochrana“ zní takto:

„Každá smluvní strana učiní opatření zaměřená na ochranu zájmů šlechtitele během období mezi podáním nebo zveřejněním žádosti o udělení práva šlechtitele a udělením tohoto práva. Na základě těchto opatření bude mít držitel práva šlechtitele nárok na alespoň přiměřenou náhradu od osoby, která během daného období provedla úkony, jež v souladu s článkem 14 okamžikem udělení práva vyžadují souhlas šlechtitele. Smluvní strana může stanovit, že uvedená opatření mají účinek pouze ve vztahu k osobám, které šlechtitel o podání žádosti uvědomil.“

9. Článek 14 úmluvy UPOV stanoví:

„1) [*Úkony týkající se rozmnožovacího materiálu*] *a)* S výhradou článků 15 a 16 se pro následující úkony týkající se rozmnožovacího materiálů vyžaduje souhlas šlechtitele:

i) produkce nebo reprodukce (rozmnožování),

ii) úprava za účelem množení,

iii) nabízení k prodeji,

iv) prodej nebo jiné uvádění na trh,

v) vývoz,

vi) dovoz,

vii) skladování za některým z účelů uvedených v bodech i) až vi) výše.

b) Šlechtitel si k udělení souhlasu může stanovit podmínky a omezení.

2) [*Úkony týkající se sklizeného materiálu*] S výhradou článků 15 a 16 vyžadují souhlas šlechtitele úkony uvedené v odst. 1 písm. a) bodech i) až vii) v případě sklizeného materiálu, včetně celých rostlin a jejich částí, získaného na základě neschváleného použití rozmnožovacího materiálu chráněné odrůdy, pokud šlechtitel neměl dostatek příležitosti uplatnit v případě dotyčného rozmnožovacího materiálu své právo.“

3 – Podepsána dne 2. prosince 1961 pod záštitou Mezinárodní unie pro ochranu nových odrůd rostlin (UPOV) a revidována v Ženevě dne 10. listopadu 1972, dne 23. října 1978 a dne 19. března 1991 (dále jen „úmluva UPOV“). Unie k této úmluvě přistoupila na základě rozhodnutí Rady 2005/523/ES ze dne 30. května 2005, kterým se schvaluje přistoupení Evropského společenství k [úmluvě UPOV] (Úř. věst. 2005, L 192, s. 63).

III. Spor v původním řízení, předběžné otázky a řízení před Soudním dvorem

10. Dne 22. srpna 1995 podala Nadorcott Protection S.A.R.L. žádost o odrůdové právo k odrůdě mandarinkovníku nazvané Nadorcott u Odrůdového úřadu Společenství (CPVO). Žádost byla zveřejněna v *Úředním věstníku Odrůdového úřadu Společenství* ze dne 22. února 1996.

11. Rozhodnutím ze dne 4. října 2004 zveřejněným v *Úředním věstníku Odrůdového úřadu Společenství* ze dne 15. prosince 2004 CPVO požadované právo udělil.

12. Federación de Cooperativas Agrícolas Valencianas (Federace valencijských zemědělských družstev, Španělsko) napadla toto rozhodnutí u odvolacího senátu CPVO. Tento opravný prostředek měl odkladný účinek na udělení odrůdového práva až do doby, než byl zamítnut rozhodnutím ze dne 8. listopadu 2005 publikovaným v *Úředním věstníku Odrůdového úřadu Společenství* ze dne 15. února 2006.

13. Rozhodnutí odvolacího senátu CPVO bylo napadeno u Tribunálu Evropské unie. Tato žaloba neměla na udělení odrůdového práva odkladný účinek a byla zamítnuta [4].

14. Nadorcott Protection udělila společnosti Carpa Dorada, S.A. výhradní licenci k právům týkajícím se rostlinné odrůdy Nadorcott. Posledně jmenovaná svěřila navrhovateli v původním řízení, tedy CVVP, výkon práva na podání žaloby pro porušení proti odpůrci v původním řízení, Adolfu Juanovi Martínez Sanchísovi.

15. Adolf Juan Martínez Sanchís je vlastníkem dvou pozemků, na kterých bylo na jaře roku 2005 vysazeno 506 stromů rostlinné odrůdy Nadorcott a na jaře roku 2006 998 stromů této odrůdy. Tyto sazenice byly získány v zahradnictví, jakožto veřejně přístupném zařízení, v době mezi oznámením žádosti o odrůdové právo a jeho udělením dne 15. února 2006. Od té doby bylo na uvedených pozemcích dosazeno celkem 100 rostlin.

16. CVVP zažaloval A. J. Martínez Sanchíse z důvodu, že vysazením, štěpováním a komerčním využíváním stromů této odrůdy porušil práva držitele odrůdového práva Společenství k rostlinné odrůdě Nadorcott, jakož i práva držitelky poskytnuté licence. CVVP konkrétně podal žalobu, jíž se domáhal prozatímní ochrany před údajným protiprávním jednáním, ke kterému došlo před datem udělení odrůdového práva k uvedené odrůdě, a dále žalobu pro porušení týkající se jednání, ke kterému došlo po tomto datu. CVVP požadoval, aby veškerá výše uvedená jednání, včetně uvedení plodů ze stromů chráněné odrůdy do oběhu, bylo ukončeno a byla konstatována jeho protiprávnost. Požadoval též náhradu škody způsobenou jednáním, k němuž údajně došlo před i po 15. únoru 2006, jakož i zveřejnění rozsudku, který měl být vynesen.

17. Soud prvního stupně opravný prostředek zamítl z důvodu, že žalobní návrhy byly v souladu s článkem 96 nařízení č. 2100/94 promlčeny [5]. Uvedený soud měl navíc v podstatě za to, že podmínky stanovené v čl. 13 odst. 3 tohoto nařízení nebyly splněny, takže držitel odrůdového práva není oprávněn zabraňovat jednání vztahujícímu se ke sklizenému materiálu chráněné odrůdy. Podle uvedeného soudu tak držitel neprokázal, že k reprodukci mandarinkovníků v zahradnictví došlo bez jeho souhlasu ani že během období reprodukce těchto složek odrůdy nemohl rozumně vykonávat svá práva.

4 – Rozsudek ze dne 31. ledna 2008, Federación de Cooperativas Agrarias de la Comunidad Valenciana v. OCVV – Nador Cott Protection (Nadorcott) (T-95/06, EU:T:2008:25).

5 – Podle tohoto ustanovení „[n]ároky podle článků 94 a 95 se promlčí po třech letech ode dne, ke kterému bylo odrůdové právo Společenství s konečnou platností uděleno a držitel se dověděl o úkonu a o totožnosti odpovědné strany nebo, pokud se to nedověděl, po třiceti letech od ukončení dotyčného úkonu“.

18. Audiencia (krajský soud, Španělsko), k němuž bylo podáno odvolání proti tomuto rozsudku, nejprve konstatoval, že žalobní návrhy nejsou promlčeny, a ve věci samé zamítl odvolání z důvodu, že A. J. Martínez Sanchís získal dotčené sazenice ve veřejně přístupném zařízení před udělením odrůdového práva, což z právního hlediska představuje legitimní způsob nabytí. Podle uvedeného soudu tak za těchto podmínek požíval posledně jmenovaný ochrany na základě článku 85 španělského obchodního zákoníku.

19. Proti rozsudku odvolacího soudu podal CVVP kasační opravný prostředek k Tribunal Supremo (Nejvyšší soud). Rozhodnutím ze dne 6. března 2018 došlým Soudnímu dvoru dne 7. března 2018 se uvedený soud rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) V případě, že zemědělec získal ze zahradnictví (zařízení třetí strany) sazenice rostlinné odrůdy a zasadil je před tím, než nabylo účinnosti udělení odrůdového práva k této odrůdě, vyžaduje následná činnost zemědělce spočívající v postupných sklizních ze stromů, k tomu, aby se na ni vztahovalo *ius prohibendi* podle odstavce 2 článku 13 nařízení č. 2100/94, splnění požadavků stanovených v odstavci 3 tohoto článku z důvodu, že se jedná o ‚sklizený materiál'? Nebo je třeba takovouto sklizeň považovat za produkci či reprodukci odrůdy, která vede ke ‚sklizenému materiálu', a k jejímuž zákazu ze strany držitele odrůdového práva není splnění požadavků podle odstavce 3 [uvedeného článku] nutné?

2) Je v souladu s čl. 13 odst. 3 [nařízení č. 2100/94] výklad, podle něhož se vícestupňový systém ochrany vztahuje na jakoukoliv z činností uvedených v odstavci 2 [článku 13 tohoto nařízení], které se týkají ‚sklizeného materiálu', včetně samotné sklizně, anebo pouze na činnosti, které jsou vykonávány po produkci tohoto sklizeného materiálu, jako je uschování a uvedení do oběhu?

3) Je při použití rozšířeného vícestupňového systému ochrany na ‚sklizený materiál' podle čl. 13 odst. 3 nařízení č. 2100/94 ke splnění první podmínky nezbytné, aby k nabytí sazenic došlo poté, co držiteli bylo uděleno odrůdové právo, nebo stačí, aby se na něj v té době vztahovala prozatímní ochrana, neboť k nabytí došlo v období mezi oznámením žádosti a nabytím účinnosti odrůdového práva?"

20. CVVP, A. J. Martínez Sanchís, řecká vláda a Evropská komise předložili Soudnímu dvoru písemná vyjádření. Na jednání konaném dne 16. května 2019 byly zastoupeny CVVP, řecká vláda a Komise. Adolfo Juan Martínez Sanchís odpověděl na otázky položené Soudním dvorem za účelem jednání písemně dne 15. května 2019.

IV. Analýza

A. K první a druhé otázce

21. První dvě předběžné otázky, které prozkoumám společně, se týkají vymezení působnosti odstavců 2 a 3 článku 13 nařízení č. 2100/94.

22. Tato ustanovení vymezují účinky odrůdového práva tak, že zavádí „vícestupňový systém ochrany", který se skládá z režimu „primárního odrůdového práva" týkajícího se složek odrůdy a režimu „sekundárního odrůdového práva" pro produkt sklizně [6].

6 – Viz rozsudek ze dne 20. října 2011, Greenstar-Kanzi Europe (C-140/10, EU:C:2011:677, bod 26). Článek 13 odst. 4 nařízení č. 2100/94 navíc zavádí režim, který by bylo možné označit jako „terciární odrůdové právo" a který se vztahuje na produkty získané přímo z rozmnožovacího materiálu nebo sklizně chráněné odrůdy. Tento režim s projednávanou věcí nesouvisí.

23. Na základě tohoto systému vyžadují všechny úkony uvedené v čl. 13 odst. 2 nařízení č. 2100/94 souhlas držitele odrůdových práv, jestliže jsou jejich předmětem samy *složky odrůdy*[7]. Podle čl. 5 odst. 3 tohoto nařízení označuje pojem „složka odrůdy“ „celé rostliny“, jakož i „části rostlin, pokud tyto části mohou vyprodukovat zase celé rostliny“.

24. Článek 13 odst. 3 nařízení č. 2100/94 navíc stanoví, že pokud se úkony uvedené v odstavci 2 tohoto článku týkají *sklizeného materiálu*, je souhlas držitele vyžadován pouze v případě splnění dvou podmínek. Zaprvé produkt sklizně musel být získán bez souhlasu s použitím složek odrůdy[8]. Zadruhé šlechtitel nesměl mít dostatek příležitosti uplatnit své právo k těmto složkám odrůdy.

25. Takto popsané režimy primárního a sekundárního odrůdového práva odpovídají systémům ochrany „rozmnožovacího materiálu“ a „sklizeného materiálu“ stanoveným v čl. 14 odst. 1 a 2 úmluvy UPOV, jehož znění nařízení č. 2100/94 široce přejímá. Jak vyplývá z přípravných prací i znění tohoto nařízení, je režim, který zavádí, založen na režimu stanoveném úmluvou UPOV[9]. Prvky výkladu této úmluvy jsou tedy relevantní i pro výklad uvedeného nařízení.

26. S ohledem na výše uvedené chce předkládající soud svojí první a druhou otázkou zjistit, zda úkony spočívající v *pěstování* stromů chráněné odrůdy a *sklizni jejich plodů* spadají do režimu primárního odrůdového práva stanoveného v čl. 13 odst. 2 nařízení č. 2100/94[10], takže vyžadují souhlas držitele odrůdových práv bez ohledu na to, zda podmínky uvedené v odstavci 3 tohoto článku byly splněny[11].

27. Význam těchto otázek pro řešení sporu v původním řízení navíc spočívá v tom, že je třeba určit, zda se režim sekundárního odrůdového práva stanovený v čl. 13 odst. 3 uvedeného nařízení vztahuje na *uvedení* takto sklizených plodů *do oběhu*, i když k nabytí sazenic A. J. Martínez Sanchísem došlo před udělením odrůdového práva. Tento posledně uvedený problém souvisí s třetí předběžnou otázkou, a budu se jím proto zabývat v druhé části mé analýzy[12].

28. Pěstování složek chráněné odrůdy a sklizeň jejich plodů představují podle CVVP „produkci“ těchto složek, na kterou se vztahuje primární odrůdové právo stanovené v čl. 13 odst. 2 písm. a) nařízení č. 2100/94. Adolfo Juan Martínez Sanchís, řecká vláda a Komise se naopak domnívají, že ani pěstování, ani sklizeň plodů složek chráněné odrůdy nelze považovat za úkony vykonané na těchto složkách, které spadají do působnosti režimu primárního odrůdového práva stanoveného v čl. 13 odst. 2 tohoto nařízení.

29. S tímto názorem souhlasím.

7 – Pojem „držitel“ odrůdového práva Společenství uvedený v čl. 13 odst. 1 až 4 nařízení č. 2100/94 je odlišný od pojmu „šlechtitel“, který je v článku 11 tohoto nařízení definován jako „osob[a], která odrůdu vyšlechtila nebo objevila a vyvinula, popřípadě jej[í] právn[í] nástupc[e]“. Osoba, která odrůdu objevila a vyvinula, odpovídá před udělením odrůdového práva jen definici „šlechtitele“ a po jeho udělení se stává rovněž „držitelem“ odrůdového práva.

8 – Jak uvedly CVVP a Komise, první podmínka stanovená v čl. 13 odst. 3 nařízení č. 2100/94 může být považována za konkrétní vyjádření obecného pravidla o vyčerpání uvedeného v článku 16. Podle tohoto ustanovení „[o]drůdové právo Společenství se nevztahuje na úkony týkající se materiálu z chráněné odrůdy […], který byl předán třetí straně držitelem nebo s jeho souhlasem na jiném místě Společenství, nebo materiálu pocházejícího z uvedeného materiálu“, pokud tyto úkony nezahrnují buď další množení dotyčných složek odrůdy (které nebylo zamýšleno při odevzdání), nebo vývoz složek odrůdy do třetí země, ve které nebudou chráněny, a to za jiným účelem než ke konečné spotřebě.

9 – Viz návrh nařízení Rady (EHS) ze dne 30. srpna 1990 o odrůdových právech Společenství [COM(90) 347 final, s. 2]. Viz též bod 29 odůvodnění nařízení č. 2100/94.

10 – Pojem „pěstování“ je v tomto kontextu použit za účelem označení výsadby složky odrůdy, jakož i všech úkonů týkajících se péče o tuto složku, jejichž cílem je maximalizovat produkci květů nebo plodů.

11 – Samozřejmě pokud toto právo nebylo vyčerpáno podle článku 16 nařízení č. 2100/94. CVVP v projednávané věci uvedl, aniž to ostatní zúčastněné strany popřely, že právo držitele není vyčerpáno, neboť nesouhlasil s rozmnožováním mandarinkovníků odrůdy Nadorcott v zahradnictví.

12 – Viz body 42 a 43 tohoto stanoviska.

30. *Znění* čl. 13 odst. 2 písm. a) nařízení č. 2100/94 tím, že hovoří o produkci a reprodukci týkající se složek odrůdy – na rozdíl od sklizeného materiálu, na který dopadá odstavec 3 tohoto článku – se v souladu s obvyklým použitím těchto slov vztahuje na úkony, v důsledku kterých nedochází k vypěstování plodů, ale nových složek odrůdy.

31. Z tohoto hlediska nelze přijmout argumentaci předloženou CVVP, podle které pojem „produkce" nutně zahrnuje úkony spočívající v pěstování a sklizni plodů, neboť v takovém případě by tento pojem byl zbaven vlastního obsahu, jímž se odlišuje od pojmu „reprodukce" použitého v tomtéž ustanovení. Domnívám se, že cílem společného použití obou těchto výrazů je poukázat na skutečnost, že úkony uvedené v čl. 13 odst. 2 písm. a) nařízení č. 2100/94 zahrnují jak rozmnožování rostlinných složek vegetativním způsobem (například štěpováním [13]), tak jejich množení produkcí nového genetického materiálu [14].

32. *Historie vzniku* úmluvy UPOV v revidovaném znění z roku 1991 navíc ukazuje, že její autoři neměli v úmyslu zahrnout použití rozmnožovacího materiálu za účelem produkce sklizně mezi úkony, jejichž výkon podléhá souhlasu šlechtitele. K zahrnutí nicméně došlo v čl. 14 odst. 1 písm. a) této úmluvy ve znění původně navrženém UPOV [15], jenž v tomto smyslu obsahoval výslovnou zmínku – zmínku, která by ostatně byla zbytečná, pokud by pojem „produkce", který zde byl rovněž uveden, již toto použití zahrnoval [16].

33. V průběhu diplomatické konference konané za účelem přijetí úmluvy UPOV vedlo několik pozměňovacích návrhů, které měly za cíl podpořit zařazení použití rozmnožovacího materiálu za účelem produkce řezaných květin nebo plodů mezi úkony uvedené v čl. 14 odst. 1 písm. a) této úmluvy, k vytvoření pracovní skupiny, jež se měla tímto problémem zabývat [17]. Jak zdůraznila Komise při jednání, pracovní skupina a následně i autoři úmluvy UPOV tyto návrhy zamítly.

34. Na druhou stranu bylo rozhodnuto, že šlechtiteli bude v čl. 14 odst. 1 písm. b) úmluvy UPOV (jehož obsah přejímá poslední věta čl. 13 odst. 2 nařízení č. 2100/94) přiznána možnost stanovit si pro udělení souhlasu k úkonům, k nimž je jeho souhlas vyžadován, určité smluvní podmínky a omezení [18]. Ty se mohou týkat zejména způsobů pěstování a sklizně plodů těch rostlinných složek, jejichž množení vyžaduje souhlas šlechtitele [19].

35. Článek 14 odst. 1 písm. a) úmluvy UPOV a čl. 13 odst. 2 nařízení č. 2100/94 tedy nepřiznávají držiteli odrůdového práva jakékoliv právo zakázat samotné používání složek odrůdy za účelem produkce sklizně. Jak v reakci na rozhodnutí takto přijaté během diplomatické konference uvedlo „s politováním a hořkostí" Mezinárodní společenství šlechtitelů vegetativně množených okrasných

13 – V případě, že by A. J. Martínez Sanchís rozmnožoval stromy odrůdy Nadorcott štěpováním – jak to podle předkládacího rozhodnutí tvrdil CVVP v opravném prostředku a s výhradou ověření předkládajícím soudem –, by se CVVP mohl vůči němu dovolávat primárního odrůdového práva stanoveného v čl. 13 odst. 2 písm. a) nařízení č. 2100/94. Podotýkám v této souvislosti, že v řízení před Soudním dvorem již CVVP takovéto tvrzení neuvedl a A. J. Martínez Sanchís popírá, že se dopustil jakéhokoliv množení těchto složek odrůdy.

14 – V tomto smyslu viz Würtenberger, G., van der Kooij, P., Kiewiet, B., a Ekvad, M., *European Union Plant Variety Protection*, 2. vyd., Oxford University Press, Oxford, 2015, s. 128.

15 – Viz čl. 14 odst. 1 písm. a) bod viii) základního návrhu připraveného UPOV [záznamy z diplomatické konference o revizi Mezinárodní úmluvy na ochranu nových odrůd rostlin, Ženeva, 1991 (dále jen „záznamy z diplomatické konference z roku 1991"), základní dokumenty, s. 28, a analytické zprávy, body 859 až 876].

16 – V tomto ohledu viz zejména záznamy z diplomatické konference z roku 1991, analytické zprávy, body 1024 a 1534.2.

17 – Záznamy z diplomatické konference z roku 1991, analytické zprávy, body 1005 až 1030.

18 – Záznamy z diplomatické konference z roku 1991, analytické zprávy, body 1529.2, 1529.3 a 1543. Viz též zprávu pracovní skupiny, která je zahrnuta v dokumentech z konference (záznamy z diplomatické konference z roku 1991, s. 145 až 148).

19 – Například ve věci, v níž byl vydán rozsudek ze dne 20. října 2011, Greenstar-Kanzi Europe (C-140/10, EU:C:2011:677, bod 10), obsahovaly dohody mezi šlechtitelem chráněné odrůdy jabloní a členy sítě, prostřednictvím které byly plody této odrůdy uváděny do oběhu, „soubor povinností", kterými byla stanovena omezení týkající se zejména produkce těchto plodů.

a ovocných rostlin (CIOPORA), úmluva UPOV prostřednictvím svého čl. 14 odst. 2 (jemuž, připomínám, odpovídá čl. 13 odst. 3 nařízení č. 2100/94) „pouze přiznává šlechtiteli nepřímý způsob jak mít – prostřednictvím řezaných květin a plodů – *a posteriori* kontrolu nad rozmnožovacím materiálem, který unikl jeho kontrole podle článku [14 odst. 1 písm. a) této úmluvy]“ [20].

36. S ohledem na výše uvedené mám za to, že úkony spočívající v pěstování složek chráněné odrůdy a sklizni jejích plodů nespadají do kategorií úkonů týkajících se složek odrůdy, jež jsou uvedeny v čl. 13 odst. 2 nařízení č. 2100/94. Držitel proto není oprávněn dovolávat se primárního odrůdového práva zavedeného tímto ustanovením vůči zemědělci, který takovéto úkony vykonal. Držitel se nicméně může dovolávat sekundárního odrůdového práva stanoveného v čl. 13 odst. 3 tohoto nařízení tak, aby ve vztahu k produktu sklizně zabránil provedení úkonů uvedených v odstavci 2 tohoto článku (jako je uvedení plodů do oběhu), pokud jsou splněny obě podmínky uvedené v odstavci 3 tohoto nařízení [21].

B. K třetí otázce

37. Třetí předběžná otázka se týká vzájemného vztahu mezi režimem sekundárního odrůdového práva stanoveným v čl. 13 odst. 3 nařízení č. 2100/94 a systémem prozatímní ochrany stanoveným v článku 95 tohoto nařízení. Touto otázkou se předkládající soud táže, zda k tomu, aby byla splněna první podmínka uvedená v čl. 13 odst. 3 uvedeného nařízení – podle které musí být produkt sklizně získán tím, že složky chráněné odrůdy „byly použity bez souhlasu“ – musí k nabytí sazenic dojít po udělení odrůdového práva.

38. Úvodem považuji za užitečné poukázat na rozlišení mezi režimy „prozatímní ochrany“ a „konečné ochrany“ odrůdového práva, které zavádí nařízení č. 2100/94.

39. Tyto režimy se týkají prostředků nápravy, které má šlechtitel k dispozici v případě, že třetí osoba provede úkon uvedený v čl. 13 odst. 2 nařízení č. 2100/94. V souladu s čl. 94 odst. 1 písm. a) tohoto nařízení může šlechtitel podat žalobu na zdržení se protiprávního jednání nebo zaplacení přiměřené náhrady proti každé osobě, která po udělení dotčeného odrůdového práva provedla takovýto úkon bez jeho souhlasu. Článek 95 téhož nařízení stanoví, že pokud v době mezi oznámením žádosti o odrůdové právo a jeho udělením (dále jen „období prozatímní ochrany“) provede určitá osoba úkon, „který by jí byl po to[m]to období […] zakázán“, lze po ní žádat pouze zaplacení přiměřené náhrady [22].

20 – Záznamy z diplomatické konference z roku 1991, analytické zprávy, bod 1534.3.

21 – Tímto závěrem není dotčeno právo držitele, na které poukazovali CVVP, A. J. Martínez Sanchís a Komise, zabránit úkonům uvedeným v čl. 13 odst. 2 nařízení č. 2100/94, které byly vykonány na produktu sklizně, i když nejsou podmínky uvedené v odstavci 3 tohoto článku splněny, pokud může produkt sklizně sloužit k reprodukci [viz v tomto ohledu Rada UPOV, „Vysvětlení k úkonům týkajícím se produktu sklizně podle aktu z roku 1991 úmluvy UPOV“, 24. října 2013 (dále jen „vysvětlení k úkonům týkajícím se produktu sklizně“), s. 4, bod 3]. V takovém případě představuje produkt sklizně ve skutečnosti též „složku odrůdy“, jak je definována v čl. 5 odst. 3 tohoto nařízení. Práva držitele jsou nicméně omezena čl. 14 odst. 1 uvedeného nařízení, podle kterého „[o]dchylně od čl. 13 odst. 2 mohou zemědělci k zajištění zemědělské produkce pro účely množení na šlechtitelských polích ve svém vlastním hospodářství použít produkt sklizně, který ve svém vlastním hospodářství získal[i] vyšlechtěním rozmnožovacího materiálu odrůdy spadající pod odrůdové právu Společenství, přičemž se nesmí jednat o hybrid nebo syntetickou odrůdu“. V projednávaném případě CVVP upřesnil, že plody odrůdy Nadorcott nelze použít k vypěstování nových stromů této odrůdy, neboť ty je možné získat jen postupy vegetativního rozmnožování, jako je štěpování.

22 – Toto ustanovení provádí povinnost, kterou smluvní strany úmluvy UPOV mají na základě článku 13 této úmluvy, učinit „opatření zaměřená na ochranu zájmů šlechtitele během období mezi podáním nebo zveřejněním žádosti o udělení práva šlechtitele a udělením tohoto práva“.

40. Pokud jde o výklad čl. 13 odst. 3 nařízení č. 2100/94, žádná ze zúčastněných stran, které předložily vyjádření Soudnímu dvoru, *zaprvé* nezpochybňuje, že pojem „použity“, který je zde uveden, odkazuje na provedení úkonu uvedeného v odstavci 2 tohoto článku [23]. Tento závěr je snadno pochopitelný s ohledem na cíl a obecnou systematiku vícestupňového systému ochrany, který tato ustanovení zavádějí. Cílem tohoto systému je totiž umožnit šlechtiteli, aby uplatnil svá práva k plodům vypěstovaným ze složek chráněné odrůdy, pokud dotyčný nemohl podniknout kroky vůči osobě, která na samotných složkách odrůdy provedla úkon uvedený v odstavci 2 uvedeného článku [24].

41. Úkony uvedené v čl. 13 odst. 2 nařízení č. 2100/94, jež se týkají složek odrůdy a jejichž datum provedení je relevantní pro ověření, zda první podmínka stanovená v odstavci 3 tohoto článku byla dodržena, spočívají v projednávaném případě v množení těchto sazenic a jejich uvedení do oběhu ze strany zahradnictví (čemuž odpovídá výraz „nabytí sazenic“ uvedený ve znění třetí předběžné otázky). Z mnou navrhované odpovědi na první a druhou předběžnou otázku naproti tomu vyplývá, že pěstování stromů a sklizeň jejich plodů nelze považovat za úkony, které se týkají složek odrůdy ve smyslu čl. 13 odst. 2 nařízení č. 2100/94.

42. Zde vychází najevo vztah mezi těmito dvěma otázkami na jedné straně a třetí otázkou položenou předkládajícím soudem na straně druhé. Argumentací uvedenou v odpovědi na první a druhou předběžnou otázku se totiž CVVP snaží dokázat, že pokud jde o úkony spočívající v uvedení plodů do oběhu po udělení odrůdového práva, je první podmínka uvedená v čl. 13 odst. 3 nařízení č. 2100/94 v projednávané věci splněna *bez ohledu na odpověď, kterou Soudní dvůr poskytne na třetí předběžnou otázku*.

43. Tento přístup CVVP je pochopitelný s ohledem na skutečnost, že zatímco k množení a prodeji mandarinkovníků ze strany zahradnictví došlo během období prozatímní ochrany, úkony spočívající v pěstování těchto stromů a sklizni jejich plodů zemědělcem byly vykonávány i po udělení odrůdového práva. Tím, že tyto úkony považuje za „produkci“ složek odrůdy, na kterou se vztahuje primární odrůdové právo stanovené v čl. 13 odst. 2 písm. a) nařízení č. 2100/94, CVVP tvrdí, že pěstování mandarinkovníků a sklizeň jejich plodů představovalo použití složek chráněné odrůdy „bez souhlasu“ ve smyslu odstavce 3 tohoto článku, třebaže se tento pojem vztahuje pouze na úkony vykonané v souvislosti s těmito složkami po udělení odrůdového práva.

44. Z důvodů, které jsem uvedl ve své analýze první a druhé předběžné otázky, je třeba tuto argumentaci odmítnout.

45. *Zadruhé* mezi zúčastněnými stranami, které předložily vyjádření Soudnímu dvoru, naproti tomu nepanuje shoda ohledně významu výrazu „bez souhlasu“ uvedeného v čl. 13 odst. 3 nařízení č. 2100/94.

46. Podle CVVP dochází k použití složek odrůdy bez souhlasu ve všech případech, kdy je úkon uvedený v čl. 13 odst. 2 nařízení č. 2100/94 vykonán bez toho, aby s tím šlechtitel souhlasil. CVVP poznamenává, že během období prozatímní ochrany není šlechtitel oprávněn zakázat provedení takového úkonu a může pouze požadovat přiměřenou náhradu podle článku 95 tohoto nařízení. Každý takovýto úkon, který byl vykonán během tohoto období, by tak byl použitím bez souhlasu, a to i v případě, že šlechtiteli byla vyplacena přiměřená náhrada, neboť dotyčný nemohl s jeho výkonem souhlasit [25].

23 – Pokud jde o odpovídající ustanovení uvedené v čl. 14 odst. 2 úmluvy UPOV, v tomto smyslu viz Rada UPOV, „Pokyny pro přípravu zákonů založených na aktu z roku 1991 úmluvy UPOV“, 6. dubna 2017 (dále jen „pokyny Rady UPOV“), s. 57.

24 – V tomto ohledu viz též záznamy z diplomatické konference z roku 1991, analytické zprávy, body 915 až 934.

25 – Jinými slovy, CVVP má za to, že zaplacením přiměřené náhrady za provedení úkonu stanoveného v čl. 13 odst. 2 nařízení č. 2100/94 na složkách odrůdy uvedených v žádosti o odrůdové právo nejsou vyčerpána práva držitele k těmto složkám či sklizenému materiálu pocházejícímu z těchto složek (viz v tomto ohledu poznámku 8 tohoto stanoviska).

47. Na druhé straně A. J. Martínez Sanchís a Komise v podstatě tvrdí, že pokud úkony uvedené v čl. 13 odst. 2 nařízení č. 2100/94 nevyžadují během období prozatímní ochrany souhlas šlechtitele, nelze tyto úkony označit za použití složek odrůdy „bez souhlasu“, jestliže byly provedeny během tohoto období. Komise podpůrně uvádí, jak to v zásadě činí i řecká vláda, že uvedené úkony, k nimž došlo během období prozatímní ochrany, musí být považovány za úkony provedené bez souhlasu, pokud nevedly k vyplacení přiměřené náhrady [26].

48. Stanovisko zastávané A. J. Martínez Sanchísem a Komisí podle mého názoru jednoznačně vyplývá z obecné systematiky režimů prozatímní ochrany a sekundárního odrůdového práva.

49. V tomto ohledu připomínám, že práva, která čl. 13 odst. 3 nařízení č. 2100/94 přiznává držiteli sklizeného materiálu, mají podpůrnou povahu v tom smyslu, že se jich lze dovolávat pouze v situacích, ve kterých šlechtitel nemohl uplatnit svá práva na základě odstavce 2 tohoto článku proti osobě (v projednávaném případě zahradnictví), která ve vztahu k složkám chráněné odrůdy vykonala jeden nebo více úkonů uvedených v tomto ustanovení (v daném případě množení a uvedení do oběhu) [27].

50. Domnívám se, že pojem „použity bez souhlasu“ má z tohoto hlediska smysl pouze v případě, kdy byl některý z úkonů uvedených v čl. 13 odst. 2 nařízení č. 2100/94 vykonán na složkách odrůdy bez souhlasu šlechtitele, *přestože byl tento souhlas vyžadován*. Šlechtitel tak může uplatňovat svá práva k produktu sklizně pouze v případě, že povinnost získat jeho souhlas byla porušena.

51. Článek 95 nařízení č. 2100/94 tedy nezakládá režim předchozího souhlasu, ale pouze režim poskytování náhrady šlechtiteli [28]. Během období prozatímní ochrany nemá šlechtitel právo zakázat úkony uvedené v čl. 13 odst. 2 tohoto nařízení. Proto ani v případě, že přiměřená náhrada není vyplacena, nelze provedení těchto úkonů považovat za použití složky chráněné odrůdy bez souhlasu, neboť k použití nedošlo v rozporu s jakoukoliv povinností získat předchozí souhlas.

52. Článek 95 nařízení č. 2100/94 v tomto ohledu stanoví, že šlechtitel „může žádat“ přiměřenou náhradu na každé osobě, jež provedla „úkon, který by jí byl po [období prozatímní ochrany] zakázán“. Z tohoto znění je proto zřejmé, že žádný úkon, ať už se vztahuje k složkám odrůdy nebo sklizenému materiálu, nevyžaduje souhlas šlechtitele před udělením konečné ochrany. Rovněž z něj vyplývá, že nevyplacením přiměřené náhrady šlechtiteli během období prozatímní ochrany se dotyčný úkon jako takový nestává protiprávní [29]. Účinky prozatímní ochrany se tak liší od účinků konečné ochrany stanovené v čl. 94 odst. 1 písm. a) tohoto nařízení, jíž se lze dovolávat proti každému, kdo provede úkony uvedené v čl. 13 odst. 2 uvedeného nařízení, „aniž by k tomu byl oprávněn“.

26 – Ačkoliv se Komise ve svém písemném vyjádření vyslovila ve prospěch pouze tohoto přístupu, při jednání upřesnila, že tento přístup doporučuje pouze podpůrně.

27 – Viz body 35 a 40 tohoto stanoviska.

28 – Tento režim vychází z režimu stanoveného v článku 13 úmluvy UPOV. Co se týče historie vzniku tohoto ustanovení, podotýkám, že prozatímní ochrana představovala nejprve možnost ponechanou na volném uvážení smluvních stran úmluvy UPOV a povinností je od její revize v roce 1991. Přípravné práce, které této revizi předcházely, nevnáší žádné světlo do vztahu mezi prozatímní ochranou a sekundárním odrůdovým právem, které bylo při této příležitosti rovněž zakotveno.

29 – Určité srovnání lze učinit s režimem stanoveným v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (Úř. věst. 2001, L 167, s. 10; Zvl. vyd. 17/01, s. 230). Podle tohoto ustanovení mohou členské státy stanovit výjimku z práva na rozmnožování, které náleží nositeli autorského práva, s cílem umožnit pořizování rozmnoženin pro soukromé účely za podmínky, že tento nositel získá spravedlivou odměnu. V rozsudku ze dne 21. dubna 2016, Austro-Mechana (C-572/14, EU:C:2016:286, bod 48), Soudní dvůr shledal, že v případě, že členský stát této možnosti využije, představuje pořizování rozmnoženin pro soukromé užití jednání schválené vnitrostátním právem, i když vyžaduje zaplacení spravedlivé odměny nositeli autorského práva.

53. V souladu s čl. 19 odst. 1 nařízení č. 2100/94[30] navíc začíná doba trvání odrůdových práv plynout *po udělení těchto práv*. Tato ochrana se z tohoto hlediska liší od ochrany vyplývající z evropského patentu, jejíž trvání se počítá *od podání žádosti*[31]. Skutečnost, že období prozatímní ochrany odrůdových práv není od trvání konečné ochrany odečteno, ale je k němu přičteno coby odlišná ochrana v zájmu šlechtitele, přispívá podle mého názoru k odůvodnění toho, že se působnost prozatímní ochrany liší od působnosti konečné ochrany, jež se jako jediná týká úkonů provedených na sklizeném materiálu s ohledem na první podmínku uvedenou v čl. 13 odst. 3 nařízení č. 2100/94.

54. Výklad, který navrhuji, ostatně potvrzují některé vysvětlující dokumenty přijaté Radou UPOV[32]. Pojem „neschválené použití“ ve smyslu čl. 14 odst. 2 úmluvy UPOV označuje podle těchto dokumentů „úkony týkající se rozmnožovacího materiálu, které vyžadují souhlas držitele práva šlechtitele […], které však byly provedeny bez toho, aby byl takovýto souhlas získán“[33]. Rada UPOV v něm upřesňuje, že provedení neschválených úkonů předpokládá, že toto právo „bylo uděleno a je platné“.

55. Vzhledem k těmto úvahám se domnívám, že čl. 13 odst. 3 nařízení č. 2100/94 chrání držitele pouze v případě, že úkony uvedené v odstavci 2 tohoto článku byly provedeny na složkách odrůdy bez jeho svolení *po udělení odrůdového práva*.

56. Tento výklad nevyvrací ani skutečnost zdůrazněná CVVP, že hospodářská hodnota ovocných odrůd, jako je odrůda, o kterou se jedná v původním řízení, spočívá především v jejich schopnosti produkovat plody. Tato skutečnost totiž nemůže zpochybnit strukturu systému odrůdových práv, jež spočívá především v režimu primárního odrůdového práva k složkám odrůdy a podpůrně v režimu sekundárního odrůdového práva ke sklizenému materiálu, pokud šlechtitel nemohl uplatnit svůj nárok na primární odrůdové právo. V rámci tohoto vícestupňového systému ochrany se hospodářská hodnota spojená s možností sklízet v průběhu let plody složek odrůdy může promítnout do výše náhrady („royalties“), kterou šlechtitel stanoví za úkony, jež byly provedeny na samotných těchto složkách a jsou uvedeny v čl. 13 odst. 2 nařízení č. 2100/94.

57. Navrhovaný výklad nemůže zpochybnit ani argumentace, kterou rovněž předkládá CVVP a podle které by tento výklad umožnil všem zúčastněným množit složky odrůdy během období prozatímní ochrany a následně pokračovat v jejich využívání bez odměny pro šlechtitele. Skutečnost, že šlechtitel nemůže uplatňovat svá práva na produkt sklizně podle čl. 13 odst. 3 nařízení č. 2100/94, mu totiž nebrání v tom, aby po zahradníkovi, který rozmnožil a prodal složky odrůdy, požadoval přiměřenou náhradu.

58. Tato ochrana se zajisté může ukázat jako neúčinná v případě, že šlechtitel nemůže vůči posledně jmenovanému uplatnit svá práva. Takovýto důsledek se mi nicméně zdá být vlastní rovnováze, kterou režim prozatímní ochrany vytváří mezi zájmy šlechtitele a nabyvatele složek odrůdy rozmnožených a prodaných v průběhu období prozatímní ochrany. Jak v podstatě uvedla Komise, neexistují žádné skutečnosti, na jejichž základě by bylo možné se domnívat, že jakkoliv je cílem tohoto režimu pobídnout šlechtitele k zpřístupnění složek odrůdy třetím osobám v době, kdy byla žádost o odrůdové právo oznámena, a mít z toho případně obchodní zisk[34], není jeho cílem zaručit, že tento šlechtitel neponese žádné riziko, rozhodne-li se tímto způsobem postupovat.

30 – Toto ustanovení přebírá obsah čl. 19 odst. 2 úmluvy UPOV.

31 – Viz čl. 63 odst. 1 Úmluvy o udělování evropských patentů, podepsané v Mnichově dne 5. října 1973, v revidovaném znění z roku 2000.

32 – Vysvětlení k úkonům týkajícím se produktu sklizně, s. 4, bod 4, a pokyny Rady UPOV, s. 57. Ačkoliv tyto dokumenty nemají závaznou povahu, poskytují informace užitečné pro výklad úmluvy UPOV a odpovídajících ustanovení nařízení č. 2100/94.

33 – Takovéto úkony se rovněž považují za nepovolené, pokud nejsou provedeny v souladu s případnými podmínkami a omezeními, které stanoví držitel ve svém souhlasu podle čl. 14 odst. 1 písm. b) úmluvy UPOV. Viz pokyny Rady UPOV, s. 57. Domnívám se však, že z analogického použití úvah obsažených v rozsudku ze dne 20. října 2011, Greenstar-Kanzi Europe (C-140/10, EU:C:2011:677, body 41 až 43), vyplývá, že pro účely použití čl. 13 odst. 3 nařízení č. 2100/94 mohou mít vliv na souhlas držitele odrůdového práva pouze taková porušení smluvních podmínek a omezení, jež se přímo týkají podstatných prvků odrůdového práva.

34 – V tomto smyslu viz Würtenberger, G., van der Kooij, P., Kiewiet, B. a Ekvad, M., *European Union Plant Variety Protection*, op. cit., s. 198.

59. Vzhledem k těmto úvahám nemůže být první podmínka stanovená v čl. 13 odst. 3 nařízení č. 2100/94 v takové situaci, jako je situace dotčená v původním řízení, splněna.

60. Zaprvé, jestliže úkony spočívající v množení složek odrůdy a jejich uvedení do oběhu byly v zahradnictví provedeny před udělením odrůdového práva, nepředstavují tyto úkony použití těchto složek bez souhlasu ve smyslu tohoto ustanovení.

61. Zadruhé, vzhledem k tomu, že s ohledem na mnou navrhovanou odpověď na první a druhou předběžnou otázku nespadají úkony spočívající v pěstování a sklizni plodů zemědělcem do působnosti čl. 13 odst. 2 nařízení č. 2100/94, nemohou tyto úkony – i když byly provedeny po udělení odrůdového práva – představovat ani použití složek odrůdy bez souhlasu.

62. Z toho vyvozuji, že pokud jsou sazenice rostlinné odrůdy získány v zahradnictví v době mezi oznámením žádosti o odrůdové právo a udělením odrůdového práva Společenství k této odrůdě, může nabyvatel – během této doby a po jejím skončení – tyto sazenice volně pěstovat, jakož i sklízet a prodávat jejich plody.

V. Závěry

63. Vzhledem ke všem výše uvedeným úvahám navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na předběžné otázky předložené Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko) následovně:

„1) Článek 13 odst. 2 nařízení Rady (ES) č. 2100/94 ze dne 27. července 1994 o odrůdových právech Společenství musí být vykládán v tom smyslu, že úkony spočívající v pěstování složek chráněné odrůdy a sklizni jejích plodů nespadají do kategorií úkonů uvedených v tomto ustanovení, k jejichž provedení je nutný souhlas držitele odrůdových práv.

2) Článek 13 odst. 3 nařízení (ES) č. 2100/94 musí být vykládán v tom smyslu, že pojem ‚použití' složek chráněné odrůdy ‚bez souhlasu' nezahrnuje úkony, jako jsou jejich množení a uvádění do oběhu, vykonané na těchto složkách v době mezi oznámením žádosti o odrůdové právo Společenství a jeho udělením."